

Διότι εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι ἐν τῶν αἰτίων, καὶ ὅχι τὸ μᾶλλον ἀσήμαντον, τῆς σημερινῆς καχεξίας εἶνε ὅτι οἱ περισσότεροι τῶν νέων, μὴ εὐρίσκοντες στάδιον πρόχειρον ἢ ἀπὸ μίμνησιν καὶ φιλοδοξίαν, κατατάσσονται εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἢ εἰς ἄλλας Σχολάς, περιμένοντες νὰ ζήσουν ὅλοι τῶν εἰς τὸπον τὸσον μικρὸν, ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ἡ τοιαύτη τάσις νομιζέται ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως ζημιοὶ καὶ τὴν ἀληθῶς πνευματικὴν ἀνάπτυξιν παρακωλύει. Ἀλλοίμονον ἀπὸ τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, ὅταν δὲν τὰς καλλιεργῶσιν ἢ ἀπλῶς ὡς μέσα βιοποριστικά, ἀγωνιζόμενοι ἐν αὐταῖς σκληρὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, χωρὶς νὰ διακρίνονται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης φλογός, χωρὶς νὰ ποθελέπωσιν εἰς σκοπὸν αὐλότερον, ἀνακουφίζοντα τοὺς πόνους τῶν παθημάτων καὶ τῶν στερήσεων. Ἡ τοιαύτη πάλῃ συνιστᾷ τὰ κατὰ παρωδίαν ὀνομαζόμενα θύματα τῆς Ἐπιστήμης. Βλέπομεν συχνὰ πάρα πολὺ συχνὰ εἰς τὴν κοινωνίαν μας ἀνθρώπους ωχροὺς καὶ καχεκτικούς, νεαροὺς γέροντας, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ ἐτελειώσαν τὸ Γυμνάσιον τῆς πατρίδος τῶν ἡλθον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐφοίτησαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐπὶ ἔτη, φοροῦντες ῥάκη, κατοικοῦντες εἰς τρώγλας, τρώγοντες ξηρὸν ψωμὶ καὶ δανειζόμενοι ἢ ἀντιγράφοντες τὰ βιβλία τῆς μελέτης τῶν. Τὸ φαινόμενον, τὸ ὅποιον εἰμπορεῖ νὰ πατήσῃ τὸν παρατηρητὴν, δὲν ἐλέγχει ἔρωτα πρὸς τὴν Ἐπιστήμην. Ἡ μοχθηρὰ ἐκείνη μελέτη δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν συνήθως ἢ τὴν ἀπόκτησιν ἐνὸς διπλώματος καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ συντήρησιν· ὁ δὲ ἀνθρώπος ὁ θυσίας πολλὰς ἀνεύκτα ἱκανοποιήσεως ἐπαρκούς καὶ νεότητα καὶ ἄνεσιν καὶ ὑγείαν, πόσον θὰ ἦτο εὐτυχέστερος ἐξ ἀρχῆς ἂν ἐδύνατο νὰ πασπαθῇ μίαν Τέχνην ἐπικερδῇ, καλῶς δοκιμασμένην, ἐφ' ἧς οὐδεμίαν πρόληψιν νὰ βαρύνῃ! Ἀλλὰ μήπως καὶ οἱ ὀπωδῆποτε ἀνετώτερον διανύοντες τὰς σπουδὰς τῶν, καὶ λαμβάνοντες διπλώμα διὰ συστάσεων καὶ ἐνεργειῶν, δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν; Τὸ πλῆθος τῶν κεχρισμένων ἐπιστημόνων αὐξάνει ὁλοὲν καταπληκτικῶς καὶ ἡ ὥς κόσμημα πολυτελείας θάναγκασθῶσιν οἱ νέοι — ὅπως τόσκι ἀπὸ τὸρα — νὰ ἔχωσι τὴν Περιγμηνήν, ἢ θὰ κατέλθωσιν εἰς τὸν ἐξευτελιστικώτερον καὶ λυσσώδεστερον βιωτικὸν ἀγῶνα διαφιλονικιοῦντες ὀλίγα ἄρτου ψυχία πρὸς ἀγέλην πειναλέων διδακτῶρων καὶ προλητῶν.

*

Τὸ λυπηρὸν τοῦτο κοινωνικὸν φαινόμενον, ἰδρύματα ὡς ἡ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ πολλαπλασιαζόμενα, εἶνε προωρισμένα νὰ καταστήσωσι σπανιώτερον. Τοιαύτην σημασίαν περιβάλλεται ἡ ἀπλὴ καὶ μετρίοφρων δωρεὰ τοῦ κ. Κυριαζῆ καὶ τόσην εὐρύτητα ἔχει, μολοντόν ἐκ πρώτης ὄψεως εἰμπορεῖ νὰ φανῇ, ὡς σκοποῦσα μόνον νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς συγγενεῖς τοῦ δωρητοῦ «ἐξ αἵματος ἢ ἀγχιστείας μέχρι ὀγδοῦ βαθμοῦ» ἢ τοὺς συμπατριώτας του τῆς Νεοπακτίας καὶ τοῦ Μεσολογγίου. — Ἡδὴ ὑπολείπεται ἡ ἐπὶ καλῶν βάσεων ἰδρύσις καὶ κανονικὴ λειτουργία τῆς Σχολῆς. Πικρὰ πείρα μᾶς ἐδίδαξε πῶς οἱ ἐντεταλμένοι μεταχειρίζονται συνήθως τὰς ἐθνικὰς περιουσίας ἐν Ἑλλάδι. Διὰ τοῦτο, μεθ' ὅ-

λον τὸ σεδαστὸν τῆς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία θὰ ἐποπτεύσῃ τὴν ἐκτέλεσιν, ἡ πρώτη δι' ἡμᾶς ἐγγύησις τῆς ἐπιτυχίας εἶνε αὐτὸς ὁ δωρητής, ὁ ὁποῖος, ζῶν εὐτυχῶς, θὰ φροντίσῃ μόνος περὶ ὅλων, φιλοδοξῶν ὅχι μόνον χρήματα ν' ἀφήσῃ ἀλλὰ καὶ καλῶς συγκροτημένον τὸ ἔργον, ὅταν ποτὲ θὰ πέλθῃ εἰς τὴν Ἀθανασίαν τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ὈΛΟΓΥΡΑ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ⁽¹⁾

Ἀλλὰ σύ, φίλε, δὲν προσεῖχες τότε εἰς τὰ τετριμμένα αὐτά, ἀλλ' ἐφθόνεις μᾶλλον τοὺς μικροὺς δεκαετῆς παῖδας, τοὺς ἀνασηκῶντας τὴν περισκελίδα ὡς τὸν μηρόν, φέροντας τὰ πέδιλα εἰς τὸ θυλάκιον καὶ θαλασσῶντας ὑπὲρ τὸ γόνυ εἰς τὸ κύμα. Ἐβλεπες ἔξαφνα ἓνα τούτων νὰ κύπτῃ νὰ συλλαμβάνῃ μὲ τὴν παλάμην μικρὸν ὀκταπόδιον, νὰ τὸ δαγκάνῃ εἰς τὸν λαιμόν, ν' ἀγωνίζεται ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς του τοὺς μυζητήρας, νὰ τρέχῃ εἰς τὴν ἄμμον καὶ νὰ τὸ κοπανίξῃ γενναίως εἰς τὸν πρῶτον λίθον τὸν ὅποιον θὰ εὕρισκε, λείψανον παρασυρθέντος ἀπὸ τὰ κύματα ξηρολιθίνου περιβόλου κήπου ἢ ἐρείπιον πάλαι ποτὲ ὑπαρξάσης προκυμαίας. Καὶ ἡ μήτηρ σου ἡ φιλότεκνος ὅχι μόνον δὲν σοῦ ἐπέτρεπε νὰ τρέχῃς, ὅπως ἄλλοι, ἀνυπόδητος καὶ σύ, ἀλλ' ἀπήτη: νὰ φορῇς καὶ κάλτσαις. Ὅποια δεσμὰ παιδαγωγικῆς δουλοσύνης! Εὐτυχῶς εἶχες πλησίον σου τὸν φίλον σου, τὸν Χριστοδουλήν, ὅστις ὁμῆλιξ μὲ σέ, ἦτο εὐτυχέστερος κατὰ τοῦτο, ὅτι ἦτο πάντοτε ζυπόλυτος, καὶ οὐδ' ἐφόρει ποτὲ κάλτσαις. Φιλότιμον παιδίον! Ἐτρεχε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀπὸ γιालὸν εἰς γιालόν, ἐβγαζε γρινιάτσαις, πορφύραις καὶ πεταλίδες διὰ δύο, καθούρια διὰ τρεῖς, ὀκταπόδια διὰ τέσσαρες. Καὶ μέρος μὲν αὐτῶν ἔκαμνε δολώματα, διὰ νὰ ψαρεύῃ μὲ τὴν καλαμιὰν ἀπὸ τὸ δειλινὸν ἕως τὸ βράδυ, μέρος δὲ ἐμοιραζέτο φιλαδέλφως μὲ σέ. Τὴν πρωῒαν ἐκείνην ὀλίγον πρὶν φθάσῃς εἰς τὸν μύλον τοῦ Μπαρμπαπαναγιώτῃ ὅστις ἴσταται ὡς φρουρὸς παρὰ τὸ δυτικὸν στόμιον τῆς λίμνης, ἐκεῖ ὅπου ἦτο οὐδέτερον ἔδαφος μεταξὺ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς, ὁ φίλος σου ὁ Χριστοδουλῆς, ἐπειδὴ εἰς τὸ μέρος τοῦτο τὰ ὕδατα ἐβαθύνοντο ὀλίγον τι ἀποτόμως, δὲν εὕρισκετο πολὺ μακρὰν εἰς τὸ κύμα, καὶ ἄμα εἶδεν ὅτι ἡ Πολύμνια πλησιᾶσασα ἤρχισε νὰ σοῦ ὀμλήῃ, ἔσπευσε νὰ ἀποβῇ εἰς τὴν ξηρὰν διὰ ν' ἀκούσῃ τί σοῦ ἔλεγε.

Ὅποιον λεπτοφυῆς σῶμα ἐσκέπαζεν ἡ λειομέταξος ὀρφνὴ ἐσθῆς! Πῶς διεγράφετο ἁρμονικῶς ἡ μορφή της μὲ γυνώδη πάλλευκον χρῶτα καὶ τὰ ἐρυθρὰ μῆλα τῶν παρειῶν, μὲ τὸν μελίχρυσον λαιμόν καὶ μὲ τὸ ἐλαφρῶς κολπούμενον στῆθος

της! Ποσὸν ἄθραϊ ἦσαν αἱ χεῖρες, καὶ πόσον μελωδικὴ ἐπαλλεν εἰς τὸ οὖς σου ἡ θεσπεσία φωνή της! Ἡ ξανθοπλόκαμος κόμη ἀτημέλητος ὀλίγον, ὥς νὰ ἐβιάσθῃ νὰ καλλωπισθῇ διὰ νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἀπολαύσῃ τὴν θαλασσίαν αὐραν καὶ τὸν τερπνὸν τῆς ἀμμουδιᾶς περίπατον, ἀερίζετο ἀπὸ τὴν πνοὴν τοῦ βορρᾶ, καὶ τὸ ὄμμα της, μὲ τὰ μακρὰ ματόκλαδα ὡς πτεροφόρος οἰστός, σ' ἐσαίτευε γλυκὰ εἰς τὴν καρδίαν. Ἐνθυμεῖσαι! Ὅποιον αἰσθημα ἐδοκίμασες τότε, καὶ πῶς, δεκατετραετῆς μόλις, ἠρωτεύθης ἤδη: Ἡ Πολύμνια σου ὠμίλησεν! Ἡ Πολύμνια σ' ἐκάλει ὀνομαστί! Ὅποια παιδικὴ μέθη, εὐκόλως παραχθεῖσα διὰ μικρᾶς δόσεως ρευστοῦ! Ἐφαίνεται ὅτι δὲν ἔσηκωνες περισσότερον. Καὶ ὅμως, τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀπλούστατον. Ὁ ἀδελφός της, δωδεκαετής, ἐκείνος ἐξέυρε τὸ νομὰ σου καὶ εἶπε τίς εἶσαι εἰς τὴν Πολύμνιαν. Καὶ αὕτη δὲν ἐνόμισεν ὅτι θὰ ἐσαίτευε τὴν καρδίαν σου, ἂν σοῦ ἀπέτεινε τὸν λόγον, ἀφοῦ μάλιστα ἤθελε νὰ σοῦ ζητήσῃ ἐκδουλεύειν. Ἐν τούτοις ὁ Χριστοδουλῆς ἔτρεξε πλησίον σου, καταβιβάσας ἐν σπουδῇ τὴν περισκελίδα του, ὡς διὰ νὰ μοιρασθῇ τὸ βάρος τῆς εὐτυχίας.

Ἡ μελωδικὴ φωνὴ τῆς Πολυμνίας εἶπε:

— Ξέρεις, ποῦ εἶνε ἴτσια; μπορεῖς νὰ μοῦ κόψῃς τίποτε ἴτσια;

Σὺ ἔμεινες κεχηγνῶς.

Ἄλλ' εὐτυχῶς ὁ Χριστοδουλῆς εἶχε φθάσει ἤδη.

— Μπράβο! μπράβο! . . . κυρία Πολύμνια!

Ἐγὼ τὰ ξέρω ποῦ εἶνε τὰ ἴτσια . . . τώρα νὰ πᾶμε νὰ κόψουμε. . .

— Θὰ μὲ ὑποχρεώσετε πολὺ, ἐπανέλαβε καὶ πρὸς τοὺς δύο ἡ Πολύμνια.

Καὶ ὁ Χριστοδουλῆς ἔτρεξεν ἐλαφρόπους, μὲ τὸ ἐν μπουδονάρι του ἀνασηκωμένον ἀκόμη ἕως τὸ γόνυ, μὲ τὸ ἄλλο καταβιβασμένον εἰς τὸν ἀστράγαλον, ξυπόλυτος, μὲ τὰ πόδια παπουδιασμένα, μαῦρα, ψημένα ἀπὸ τὴν ἄλμην τοῦ κύματος. Ἐτρεξες καὶ σὺ κατόπιν του ὀκνός, ἀσθμαίνων, ἀλλ' ἕως νὰ φθάσῃς εἰς τὴν ὄχθη τῆς λίμνης, πατών ἐπὶ τοῦ ὀλισθηροῦ βάλτου, γλιστρών, ἀνάμεσα εἰς τὰς ἀρμυρήθραις καὶ εἰς τὰς βουρλιαῖς, ὁ Χριστοδουλῆς εἶχε κόψει ἤδη ὀλόκληρον δεσμιίδα ἐκ τῶν πρωϊμῶν εὐωδῶν καὶ μεθυστικῶν ἀνθέων, τὰ ὅποια ἐζήτει ἡ Πολύμνια, τρέχων ἀπὸ συστάδα χόρτου εἰς συστάδα, αἰτίνες ἐσιάζον φιλαδέλφως τὰ πτωχὰ ὠραία ἄνθη, τὰ τόσον τρυφερά καὶ ἀσθενῆ, μὲ τὰ λευκὰ πέταλα καὶ τὸν ὠχρὸν ὕπερον, τὰ ὅποια ἐφαίνοντο ὡς νὰ παραπονοῦνται διὰ τὴν νύκτα εἰς τὸ χῶμα καὶ νὰ εἶνε τόσον χαμαιπετῆ· ὁ Χριστοδουλῆς τὰ ἐκοπτεν ἀσπλάγχως, ἀνὰ δύο καὶ τρία, μεμιγμένα μὲ χόρτα, καὶ τὰ ἐστοίβαζεν ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς χειρὸς του, μεταβαίνων ἀπὸ βουρλιὰν εἰς βουρλιὰν, βλέπων τὰ βουρλα καὶ ἀναστενάζων, διὰ τὴν νὰ μὴν ἔχῃ ἀλιεῦσαι: μὲ τὰς χεῖράς του τό-

σαις πέρκαις καὶ τριγλία, ὅσα βουρλα ἐβλεπε, καὶ διατὶ νὰ μὴ δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ ταῦτα ὅπως ὀρμαθίασῃ ἐκεῖνα.

Μέχρις οὗ κατορθώσῃς καὶ σὺ νὰ εὕρῃς ὀλίγα ἴτσια νὰ κόψῃς, ὁ Χριστοδουλῆς εἶχε καταρτίσει ἤδη ὀλόκληρον ἀγκαλιδα, καὶ ἐπέστρεφε τρέχων πρὸς τὸν ἀνεμόμυλον, ἐκεῖ ὅπου ἴστατο περιμένουσα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ της ἡ Πολύμνια. Ἐν τούτοις ἐπρόφθασες καὶ σὺ καὶ τῆς ἑρρες μικρὰν, ὅση ἠδύνατο νὰ συνθλιβῇ μεταξὺ ἀντίχειρος καὶ λιχανοῦ, δεσμιίδα, ἀλλὰ τὸ εὐχαριστῶ τὸ πρὸς σέ ἦτο, ὡς εἰκός, χλιαρώτερον ἀπὸ τὸ εὐχαριστῶ τὸ πρὸς τὸν φίλον σου. Καὶ οὐχ ἤττον ἔμεινες εὐχαριστημένος, ὀλιγαρκῆς καὶ κυριευόμενος ὑπὸ αὐταρέσκου νάρκης, ὁμῶνύμου μὲ τὸ τρυφερόν ἐκεῖνο ἄνθος, τὸ ὅποιον ἐζήτει μὲν ἀπὸ σέ, ἔλαβε δὲ ἀπὸ τὸν φίλον σου ἡ Πολύμνια.

*

Ἐκτοτε ὁ Χριστοδουλῆς ἠραίωσε κατ' ἀρχάς, εἴτα ὀριστικῶς ἔπαυσε, τὸ μεριδίον, τὸ ὅποιον σοῦ ἐδίδε τέως ἀπὸ τὰ κογγύλια, ἀπὸ τὰ καθούρια καὶ ἀπὸ τοὺς γωθίους, σὺ δὲ ἤργησες πολὺ νὰ μάθῃς ὅτι τὰ ἐδίδεν εἰς τὸν Νίκον, τὸν ἀδελφὸν τῆς Πολυμνίας. Εἰς μάτην τὸν συνῶδευες, ὡς πάντοτε, βαδίζων ἐπὶ τῆς ἄμμου, θαλασσώνοντα ἕως τὸν μηρόν, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοῦ ἐφώναζες:

— Κ' στοδουλῆ, βρέ! δὲν ἔβγαλες ἀκόμη καμένα χταπόδι:

Ἐκεῖνος τὰ χταπόδια καὶ τὰ καθουράκια τὰ ἔβαζεν εἰς τὸν φουσκωμένον καὶ βρεγμένον κόλπον τοῦ ὑποκαμίσου του, ἔχων τρόπον νὰ τὰ φοφᾷ μὲ δαγκωματιαῖς καὶ μὲ ἀκρωτηριασμούς, καὶ σοῦ ἐδειχνε μόνον τὰς γρινιάτσαις, λέγων ὅτι θὰ ὑπάγῃ ὕστερ' ἀπὸ τὸ μεσημέρι, νὰ ψαρέψῃ μὲ τὴν καλαμιὰ. Καὶ ὅταν, περὶ τὴν δειλὴν, τὸν παρεμόνευες, παρὰ τὴν ἀγοράν, ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, καὶ ἔβλεπες ἰδίους ὄμμασι νὰ σπαρταρίζῃ κανεῖς γωθίους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἀγκίστρου του, καὶ τότε σ' ἐγέλα λέγων ὅτι θὰ κάμῃ τὸν γωθιὸν δόλωμα διὰ νὰ βγάλῃ μεγάλη ψάρια. Οὕτω χάνεται ἡ φιλία!

Πολλὰ πρωῒα διέρρευσαν κατόπιν τῆς πρωῒας ἐκεῖνης τοῦ φθίνοντος Φεβρουαρίου. Ἐπέρασεν ὀλόκληρος ὁ Μάρτιος, ἦλθε καὶ τὸ Πάσχα, παρήλθε καὶ ὁ Ἀπρίλιος, καὶ ἡ Πολύμνια δὲν ἐξῆλθε πλέον εἰς περίπατον πρὸς τὴν παραθαλασσίαν τοῦ ναυπηγείου. Εἰς μάτην ἔτρεχες τακτικὰ κάθε πρωῒαν καὶ ἐσπέραν εἰς τὴν ἀμμουδιὰν ἐκεῖνην. Ἡ Πολύμνια καθὼς ἀργὰ ἔμαθες εἶχεν ἀρρωστήσει ἀρχομένου τοῦ ἔαρος, κατὰ τὴν συμβουλήν δὲ τῶν ἰατρῶν εἶχε κάμει, περὶ τὸν Μαῖον, ταξιίδιον μετὰ τῆς θείας της, τῆς συνταξιούχου, χήρας ἀντιπλοίαρχου τοῦ Β. στόλου, διὰ ν' ἀλλάξῃ τὸν ἀέρα. Τρία μεγάλα σκάφη εἶχαν σκαρωθῇ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Μαρτίου, καὶ

οὐ δὲν ἔπαυες νὰ τρέγῃς καθ' ἐκάστην ἑως τὸ ναυπηγεῖον, σταματῶν ἐπὶ ὥρας πολλάκις παρὰ τὸν ἀνεμόμυλον, καθεζόμενος ἐπὶ τῶν κάτω κειμένων καταρτίων πάλαι ποτὲ ὑπαρξάσης γολέττας, ἀναπολῶν ὅτι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐστάθη πρὸ μηνῶν ἡ Πολύμνια, ὅταν σοῦ ἐζήτησε νὰ δρεῖψῃ πρὸς χάριν τῆς ἴτσια· ἀλλ' ἡ Πολύμνια ἦτο μακρὰν ἀποῦσα. Μόνον περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου, ὅτε τὸ τρίτον καὶ ὀγκωδέστατον τῶν ναυπηγηθέντων πλοίων εἶχε τελειώσει ἤδη, ἐπῆγες καὶ σὺ μετὰ πολλοῦ πλήθους εἰς τὸ ναυπηγεῖον, ὅπως ἴδῃς τὴν καθέλκυσιν τοῦ μεγάλου σκάφους. Τὸ θέαμα ἦτο ἐπιβλητικόν, ὅπως λέγουσι σήμερον. Ὅλη ἡ πολίχνη εἶχεν ἐρημωθῇ σχεδόν, καὶ κόσμος πολυάριθμος ἐπλήρου τὴν μεγάλην μεταξὺ τῆς λίμνης καὶ τοῦ λιμένος λωρίδα. Ἐκεῖθεν τοῦ σκάφους, ὁ ἥλιος ἦτο ἤδη δύο κοντάρια ὑψηλά, καὶ ἴσταντο οἱ τραχεῖς, οἱ σκληραγωγημένοι ναῦται καὶ χειρώνακτες, συμπληροῦντες τὸ παλάμισμα τῆς καρίνας, ἀποκαρφώνοντες τὰ βάρη καὶ ὑποσκάπτοντες εἰς τὴν βάσιν, ὅπως εἶνε ἔτοιμα πρὸς πτώσιν τὰ κοντοστύλια. Ἐντεῦθεν τοῦ σκάφους, ὅπου βαθμηδὸν ἤλαττοῦτο ἡ σκιά, ἴσταντο, πλὴν τῶν συνεργατῶν τῆς καθελκύσεως, καὶ οἱ θεαταί, καὶ οὐκ ὀλίγα γυναῖκες, ἐλθοῦσαι πρὸς τέρψιν. Ὅποῖος τότε παλμὸς διέσεισε τὰ στήθη σου, ὅταν, μεταξύ αὐτῶν, ἀνεγνώρισες, ὑπὸ κοκκίνην ὀμβρέλλαν, τὴν περικαλλῆ μορφήν τῆς Πολυμνίας! Εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸ ταξίδιον χωρὶς νὰ τὸ μάθῃς. Ὁ Χριστοδουλῆς, ὅστις ἐπῆγες μετὰ τὴν βάρκα εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, τὴν εἶχεν ἰδεῖ, ἀλλὰ δὲν σοῦ τὸ εἶπε. Καὶ ὅμως ἡσθάνθης εἰς τὰ ἐνδόμυχά σου κρυφὸν καὶ ἀνεξομολόγητον εὐτυχίας αἰσθημα, ὅταν τὴν ἐπανείδες!

Ἐν τούτοις τὸ παλάμισμα εἶχε συμπληρωθῇ, τὰ βάρη ἦσαν ὅλα καρφωμένα. ἡ σκάρα, μετὰ τὰ βουβὰ λίπος ἀλειμμένα, ἦτο στρωμένη πρὸ πολλοῦ. Ὁ πρωτομάστορης μετὰ τὸν βαρεῖον ἔκαμε τοὺς νενομισμένους τρεῖς σταυροὺς εἰς τὸ πηδάλιον, καὶ ἔδωκε τὸν πρῶτον κτύπον τῆς ὠθήσεως εἰς τὸ πελώριον σκάφος. Συγχρόνως ἔπεσαν ἐν ἀκαρεῖ τὰ κοντοστύλια ὅλα. Ἡ καπετάνισσα, ὠραία, μελαγχροινή, μικρὸσωμος, φορέσασα ὡς νέα ἀκόμη, διὰ τὴν περίστασιν, πλήρη τὴν νυμφικὴν στολὴν τῆς, μετὰ τὸ λευκὸν ἀναφῆς καὶ αἰθερόπλαστον ἄλεμι, τὴν χρυσοκέντητον σκούφιαν, εἰκονίζουσαν γάστραν μετὰ ἄνθη καὶ μετὰ κλώνας, τὸ βελούδινον βαβουκλί μετὰ χρυσοῦφαντα προμάνικα ἀνασηκωμένα, τὴν βυσσινόχρουν ὀλομέταξον καὶ χρυσοκέντητον τραχηλιάν, τὴν ζώνην μετὰ τ' ἄργυρά καὶ μαλαμμοκαπνισμένα τσαπράκια, τὸ φουστάνι τὸ χαρένιο μετὰ τὸ ὀλόχρυσον ποδογύρι τρεῖς πιθαμαῖς πλατύ, κρατοῦσα μέγαν ἐπάργυρον δίσκον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, περιῆλθεν ὀλόγυρα τὸ πλοῖον καὶ ἔρρανε διὰ τῆς δεξιᾶς, μετὰ κορέτα καὶ μετὰ ὀρύζιον, τὴν πρῶταν, τὴν πρύμνην, τὴν τρόπιν

καὶ τὰς πλευράς τοῦ σκάφους. Οἱ ναῦται, οἱ ναυπηγοὶ καὶ πολλοὶ τῶν θεατῶν, ὡς σταφυλαὶ εἰς κλῆμα, ὡς μολυβῆθραι ἐπὶ σαγήνης ἀλιευτικῆς, ἐπιάσθησαν ἀπὸ τὸ παλάγκο, καὶ ἤρχισαν νὰ σύρῃσι τὸ χονδρὸν κάλων νεύοντες ὅλοι πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐπαναλαμβάνοντες ἐν ῥυθμῷ τὸ κέλευσμα: « Ἐ! γιάσα - λέσα! Ἐ! γιούργια! » Ἐν τούτοις, εἴτε διότι τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ εἶχε σκαρωθῇ τὸ πλοῖον δὲν ἦτο ἀρκετὰ κατωφερές, εἴτε διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν κινητηρίων μέσων, τὸ σκάφος, ἐστέναζεν, ἐστέναζε, καὶ δὲν ἐκινεῖτο. Παρῆλθον ὀλίγα λεπτά, ἡ δύναμις ἐδιπλασιάσθη· ὁ μέγας ὄγκος ἐκινήθη ὀλίγον τι, ἕως δύο σπιθαμαῖς, τὸ παλάγκον ἐκόπη ἀπὸ τὴν βίαν τοῦ ἐλκυθμοῦ, ἡ γούμενα μετὰ τοὺς δύο μακαράδες ἔμειναν ἄπρακτος περὶ τὴν πρύμνην, οἱ ἡμίσεις τῶν ἀνθρώπων δυσμῶθεν τοῦ σκάφους ἔπεσαν εἰς τὴν ἄμμον πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης καὶ οἱ ἄλλοι ἡμίσεις ἔμειναν μετὰ τὸ παλάγκον εἰς τὰς χεῖρας πρὸς τὸ μέρος τῆς λίμνης, καγγασμοὶ καὶ γογγυσμοὶ τῶν πεσόντων, ὧν τινες ἐμωλωπίσθησαν ἐλαφρῶς εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα ἢ τὴν πλευράν, ὁ πλοίαρχος καθ' ἰδρῶς, ἡλιοκάης, ἀξιολύπητος, ἐστενοχωρεῖτο φοβερά, καὶ ὁ καπετὰν Δημήτρης ὁ Κασανδριανός, ὅστις μετὰ τὸ τσιμποῦκί του, μετὰ τὸν ἡλέκτρινον μαμμέν, μετὰ τὸ τσόχινον πανωθράκι του, μετὰ τὰ ὑψηλὰ μέχρι τοῦ γόνατος ὑποδήματά του, τὰ ὅποια ἠγάπα νὰ φορῇ χεῖμῶνα καὶ θέρος, εἶχεν ἔλθῃ νὰ πρωτοστατήσῃ εἰς τὴν καθέλκυσιν τοῦ σκάφους, καὶ δὲν εἶχε παύσει ἀπὸ πρωΐας νὰ δίδῃ ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς, ἰδὼν τὸ ἀτύχημα ἐστέναζε καὶ βραδύγλωσσος ἐπεφώνησε:

— Προῦ! σ' ἡλιοκυρμηγχοτρυπα!

Ἐν τῷ μεταξύ εἶχαν ἀμματοῖσι τὸ παλάγκο, καὶ πάλιν νέα προσπάθεια κατεβλήθη. Ἀλλὰ δὲν παρῆλθον ὀλίγα λεπτά καὶ τὸ παλάγκο ἐκόπη εἰς ἄλλο μέρος, ὅχι ἐκεῖ ὅπου τὸ εἶχαν ἀρτίως ἀμματοῖσι. Ἐφεραν νέον παλάγκο, ἐνῶ ὁ πλοίαρχον, μὴ εὐκαιρῶν νὰ σπογγίσῃ τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐνθυμηθῇ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν ἀκούσιον ἐκείνην ἀράν « Καλὸ μπλέξιμο! » καὶ βεβαίως ἂν εἶχεν ἐμπρὸς του, αὐτὴν τὴν φοράν, τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Χάρυλον, κακὸ μπλέξιμο θὰ εἶχε μαζί του. Ὁ δὲ καπετὰν Δημήτρης μετὰ τὸ τσιμποῦκί του, ἰστάμενος παρὰ τὴν καλύβην τοῦ γύφτου, κάτωθεν τῆς πρύμνης, ἐπανελάμβανε:

— Προῦ! σ' ἡλιοκυρμηγχοτρυπα...

Οἱ δύο ἱερεῖς, πρῶτον ναυτικοί, οὔτινες εἶχαν ἀναρρίψει τὰ ἐπιτραχήλια ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον, καὶ εἶχαν ἀναβῇ ἐλαφροὶ εἰς τὸ κατὰστρωμα, τελειώσαντες τὸν ἁγιασμόν, ἐπλησίασαν εἰς τὴν κωπαστὴν καὶ ἔβλεπαν τὰ συμβαίνοντα, διότι, καταρριφθείσης ἤδη καὶ τῆς προχείρου κλίμακος, ἐμελλαν νὰ μείνωσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ δὲν

θὰ κατέβαιναν πρὶν πέσει τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ δυνηθῶσι νὰ κατέλθωσι, μὲ τὰς ἱεράς εἰκόνας, εἰς τὴν βάρκαν. Πλήθος δὲ ἀπὸ ἀθεοφρονῶν—παιδιά ὀκταετῆ καὶ δεκαετῆ, ἔτρεχαν ἐμπρὸς ὀπίσω ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, βοηθοῦντα διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς τὴν κατέλκυσιν τοῦ πλοίου.

Τέλος, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, καὶ τῇ ἐπαρμολῇ πολλῶν θεραπευτικῶν μέσων, τὸ μέγα πλοῖον, ἀργὰ ἀργὰ, ὡς καμαρωμένη νύμφη, ἐπῆλθεν εἰς τὴν θάλασσαν. Μέγας τότε ὁ ἀλαλαγμός, γυναικῶν σταυροκοπούμενων, παιδιῶν σκιρτώντων, ἀνδρῶν τρεχόντων ὀπίσω τῆς πρύμνης ὡς νὰ ἤθελον διὰ τοῦ δρόμου τούτου νὰ ἐκποτήσωσι καὶ νὰ πειθαναγκάσωσι τὸ πλοῖον νὰ πέσῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ὁ μέγας καραβόσκυλος, ὁ Τσοῦρμος, τρέχων καὶ αὐτὸς ὅσον τοῦ ἐπιτρέπεν ἡ ἄκρα ἔντασις τῆς ἀλύσεώς του, ἐγαυγίζε μανιωδῶς προπέμπων τὸ πλοῖον ἐφ' οὗ ἐν τὸς τῆς ἡμέρας ἐμελλε νὰ μεταφερθῇ. Καὶ ἐνῶ ὅλοι ἔτρεχαν πρὸς τὴν θάλασσαν κατόπιν τοῦ ὀλισθαίνοντος καὶ καταφερομένου διὰ τῆς ἐσχάρων σκάφους, εἰς μόνος ἐστράφη αἶφνης, κρατῶν τὸν βαρεῖόν του, καὶ ἔτρεξε πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν, πρὸς τὴν ξηράν, ὡς διὰ νὰ κρυβῇ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πλοίαρχου, τὴν χρησιμεύουσαν ὡς ἀποθήκη καὶ διὰ τὸν ὕπνον τοῦ νυκτερινοῦ φύλακος. Ὁ τρέχων οὕτως ἦτο αὐτὸς ὁ πρωτομάστορας, καὶ ἔτρεχεν οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον, ἢ διὰ νὰ μὴ συμμερισθῇ τὸ λουτρόν τοῦ πλοίαρχου, τὸ ὅποιον τινὲς ἐζήτουν κατ' ἔθος νὰ ἐπεκτείνωσι καὶ εἰς αὐτόν. Ἠκούσθη δὲ τότε αἶφνης μεγάλη φωνή, δεσπόσασα ὅλου τοῦ παμμυριοῦς θορύβου.

— Τὸν καπετάνιο στὸ γιολό !

Ἡ φωνὴ αὕτη ἐξῆλθεν ἐκ πολλῶν στομάτων συγχρόνως. Ὁ καπετὰν Γιωργάκης, ἐνδίδων εἰς τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ πλήθους, ἀπορρίψας τὰ ἐλαφρὰ ὑποδήματά του, ἔτρεξεν ἐπὶ τῆς σκάρας, πατῶν ἐπὶ τῶν ὀνύχων, ὅπισθεν τῆς πρύμνης, καὶ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ πρύμνη ἀπηλλάσσετο τέλος τῆς ἐσχάρας καὶ τὸ σκάφος, φέρον ὑπερήφανον τὴν κυανόλευκον ἐπὶ κονταρίου μετ' ἐρυθροῦ σταυροῦ, ἐβαπτίζετο τὸ πρῶτον εἰς τὸ κύμα, ἐρρίφθη μὲ ὅλα τὰ ἐνδύματά του κατὰ κεφαλῆς εἰς τὴν θάλασσαν, βυθισθεὶς πρῶτον, εἴτα εὐθὺς ἀνελθὼν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἀφοῦ ἐκολύμβησε δύο ἢ τρεῖς γύραις, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ῥήγχα, ἐπάτησεν εἰς τὴν ἄμμον, ἀπέβη εἰς τὴν ξηράν, καὶ ὑπὸ τοὺς ἀλαλαγμοὺς τοῦ πλήθους ἔτρεξεν εἰς τὴν καλύβην ὅπου εἰς τὴν στιγμὴν ἤλλαξε τὰ βρεγμένα ἀμπαδίτικα κ' ἐφόρεσε τὰ κυριακάτικα.

Εἰς ὅλα ταῦτα ἦσο παρῶν, φίλε, καὶ ὅλα σχεδὸν δὲν τὰ ἐβλεπες. Ἡ καρδιά σου, ἡ φαντασία σου, οἱ ὀφθαλμοί σου ἦσαν προσκεκολλημένα εἰς ἐκεῖνην ἥτις ἐφόρει τότε λινομέταξιν θερινὴν ἐσθῆτα κ' ἐσκιάζετο ἀπὸ τὸ κόκκινον παρασόλι.

Μόνον οἱ ἀλαλαγμοὶ τοῦ πλήθους σὲ ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς βυθίας θεωρίας σου, ὅταν τὸ πλοῖον εἶχε πέσει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὁ πλοίαρχος ἔγεινεν ὑποβρύχιος κατόπιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἀπᾶς ἐξυπνήπας, εἶδες, φεῦ ! καὶ τι ἄλλο, τὸ ὅποιον πολλοὶ τῶν παρεστώτων δὲν παρετήρησαν. Κατόπιν τοῦ πλοίαρχου, τρέξας, μετ' ἀλλοκότου ἐνθουσιασμοῦ, ῥήξας κραυγὴν ἡδονῆς καὶ θριαμβοῦ, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν νέος τις, μόλις δεκαπενταετής. Ἦτο ὁ Κ' στοδουλῆς, ὁ παιδικὸς φίλος σου. Πόθεν ἄρα ὠρμήθη νὰ τὸ κάμῃ ; Ἰσως διότι ἤλπιζε διὰ τῆς ἐθελουσίας ταύτης, τῆς προσφερομένης εἰς τὴν φειδωλὴν Μοῖραν, ν' ἀξιωθῇ νὰ γείνη καὶ αὐτὸς πλοίαρχος μίαν ἡμέραν ; Ἰσως καὶ ἀπλῶς διὰ νὰ τὸν ἰδῇ ἡ Πολύμνια ; Οὕτε τὸ ἐν οὕτε τὸ ἄλλο. Ὁ Χριστοδουλῆς εἶχεν ἔλθῃ ὀλίγον ἀργὰ εἰς τὸ ναυπηγεῖον, ὅταν εἶχεν ἀφαιρηθῇ ἡ σανὶς ἡ χρησιμεύουσα ὡς κλίμαξ καὶ αἱ ἀντηρήριδες εἶχαν ἦδη ὑποσκαφῇ. Ἠσθάνετο δὲ ἀκατανίκητον ἐπιθυμίαν ν' ἀναβῇ εἰς τὸ καράβι. Τί νὰ κάμῃ ; Δίς καὶ τρεῖς ἐδοκίμασε νὰ προσκολληθῇ πότε εἰς ἓν πότε εἰς ἄλλο κοντοστύλι, ἃς ἦτο καὶ ἡ βάσις τῶν ἐπισφαλῆς, καὶ ν' ἀναρριχθῇ τολμηρῶς ἕως τὴν κωπαστὴν τοῦ καραβιοῦ. Δίς καὶ τρεῖς τὸν εἶδαν, πότε ὁ πρωτομάστορας, πότε εἰς τῶν μαραγκῶν, καὶ μετ' αὐστηρότητος τὸν ἐμπόδισαν. Τότε τί νὰ κάμῃ καὶ αὐτός ; Ἀφοῦ δὲν ἤξιώθη ν' ἀναβῇ ἐγκαίρως εἰς τὸ πλοῖον, ἐπαρηγορήθη ῥίφθεις εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀκολουθήσας τὸ σκάφος εἰς τὸν δρόμον του. Ἐν τούτοις σὺ ἠσθάνηθης πικρὸν νυγμὸν ζηλοτυπίας. Ἡ καρδιά σου ἐπληγώθη ἀπὸ τῆς παιδαριῶδες τοῦτο κατόρθωμα. Πτωχὸς Χριστοδουλῆς ! Τί τοῦ εἶχεν ἔλθει ; Καὶ οὕτε ἐξῆλθεν εἰς τὴν ξηρὰν διὰ ν' ἀλλάξῃ, ὅπου ἄλλως δὲν θὰ εὑρίσκειν ἐνδύματα, ἀλλ' ἠκολούθησε κολυμβῶν τὸ ἀπομακρυνθὲν πλοῖον, μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὴν περισκελίδα φουσκωμένα ὡς πανία βάρκας, ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, εἴτα δὲ ἀνελθὼν εἰς λέμβον, ἐζήτησε διὰ νευμάτων ἀπὸ τοὺς ἐπὶ τοῦ πλοίου θριαμβευτικῶς ἀλαλᾶζοντας παῖδας νὰ τοῦ ῥίψωσιν ἐνδύματα μικρὸς μούτσος, εὐσπλαγχνισθεὶς, τοῦ ἔρριψεν ὑποκάμισον καὶ περισκελίδα ἰδικά του, καὶ ὁ Χριστοδουλῆς, ἀφοῦ ἤλλαξε, προσεκολλήθη εἰς μίαν τῶν πλευρῶν, καὶ πιασθεὶς ἀπὸ σχοινίου, ἀνῆλθε θριαμβεύων εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ ἀνερμάτιστον σκάφος.

Τὸ πλήθος, εἰς τὸ ναυπηγεῖον συνωθεῖτο τῶρα περὶ τὴν καλύβην τοῦ πλοίαρχου, ὅπου ἡ μεγαλοπρεπὴς στολισμένη καπετάνισσα μετὰ προθυμίας καὶ ἀβρότητας προσέφερεν εἰς ὅλους γλυκύσματα καὶ ποτά. Ἀλλὰ σὺ ἠσθάνετο τόσην πικρίαν εἰς τὸν οὐρανίσκον ὡς νὰ εἶχεν ἀναβῇ ἡ χολὴ σου ὅλη κ' ἐχύθη προῶς εἰς τὸ στόμα σου. Καὶ ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν πόλιν ἠκολού-

θησες μακρόθεν τὴν Πολύμνιαν, τὴν ὁποῖαν εἶ-
χες ἰδεῖ μειδιδῶσαν πρὸς τὴν τρέλαν τοῦ παιδι-
κοῦ σου φίλου, καὶ τὴν εἶχες ἀκούσει ψιθυρίζου-
σαν· «Τί παράξενο παιδί, αὐτὸς ὁ Χριστοδουλῆς!»

*

Δὲν ἦτο αὕτη ἡ μόνη φορά καθ' ἣν ὁ Χρι-
στοδουλῆς ἐρρίφθη εἰς τὸ ὕδωρ μὲ ὅλα τὰ ἐνδύ-
ματά του, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Πολυμνίας ἢ
καὶ χάριν αὐτῆς. Ὀλίγας ἡμέρας ὕστερον, μίαν
Κυριακὴν περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου, ὁ Παρρήσης
ὁ καλλιεργητὴς τοῦ σικυῶνος, καλόκαρδος, ἀ-
φροντὶς, μελαψός, μὲ μακρὰν τὴν φούντα τοῦ
φειοῦ κρεμασμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ ὁ Λούκας
ὁ ἐκμισθωτὴς τῆς λίμνης, ὑψηλόκορμος, μὲ μα-
κρὰ σκέλη, μὲ λινόχρουν τὸν μακρὸν πέραν τῶν
ὠτων μύστακα, μὲ ἀστακοῦ βρασμένου τὸν χρῶτα
τοῦ προσώπου, εἶχαν καθίσει καθὼς πολὺ συχνὰ
τὸ ἐσυνήθιζαν «νὰ τὸ κλάψουν» ὀλίγον, παρὰ
τὸ χεῖλος τῆς λίμνης, ὑπὸ τὴν δροσερὰν ἀναδεν-
δράδα, ἔξωθεν τῆς κυλῦθς των. Ὁ ἥλιος ἔκλινε
πρὸς τὴν δύσιν, καὶ ἀπὸ μιᾶς ὥρας ἤδη εἶχον
δώσει καὶ λάβει ἐναλλάξ πολλοὺς ἀδελφικούς
ἀσπασμούς εἰς τὰ χεῖλη τῆς φλάσκας, ἥτις ἦτο
τετρακόκαδος καὶ εἶχε κομισθῇ ἄρτιως ἐκ τῆς
πολίχνης πλήρης μοςχάτου. Ὁ πιστὸς φίλος
των, ὁ Ἀργύρης, ὁ συνιδιοκτῆτης τοῦ ἀνεμομύ-
λου, τοὺς εἶχεν ἐπισκεφθῇ πρὸ μικροῦ μὲ τὰ
ἀστεῖά του, καὶ εἰς τὸν μὲν Λούκαν εἶχε προσ-
φέρει τσιγάρον μετὰ πυρίτιδος, ὅπερ ἀνάψας ἐ-
καίνοσιν ἕκαστος ὀλίγον διὰ τῆς ἐκρήξεως τὸν πυρ-
ρὸν μύστακά του, καὶ ἀτάραχος εἶπε· «Ζαράρ
γίόκ!» εἰς τὸν Παρρήσιν δὲ εἶχεν ἐπιδώσει
σπασμένην γκαΐδαν, προτρέπων αὐτὸν «νὰ παίξῃ
κανένα χαβᾶ», ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἠγωνίζετο
πνευστιῶν ὁ Παρρήσης, ἡ γκαΐδα οὐδένα ἐξέ-
βαλλε φθόγγον. Τέλος, ὁ Ἀργύρης εἶπε· «δὲ
φελᾶτε τίποτε, κ' οἱ δύο σας, κρίμα 'ς ἐσᾶς,
κρίμα 'ς!» Καὶ προσποιηθεὶς δυσαρέσκειαν ἀπῆλ-
θεν. Οἱ δύο φίλοι ἔμειναν μόνοι ἐξακολουθοῦντες
νὰ ἐκκενώσι σιγὰ σιγὰ καὶ μεθοδικῶς τὴν φλά-
σκαν. Εἶχαν ψῆσει εἰς ἀνθρακίαν ἡμίσειαν δωδε-
κάδα κεφαλόπουλα, καὶ οὐκ ὀλίγα καθούρια,
καὶ τὸ μοςχάτον κατέβαινε μιὰ χαρὰ κάτω.
Εἶχαν ἐνθυμηθῇ παλαιὰς ἱστορίας, διηγοῦντο
πρὸς ἀλλήλους τὰ παθήματά των, τὰ ὁποῖα δὲν
εἶχον τελειωμόν. Ὁ Παρρήσης μάλιστα, ἐξαρ-
θεὶς ἀπὸ τῆς πεζότητος, ἐτραγοῦδε· κατὰ προ-
τίμησιν «μερακλίδικα» τραγοῦδια, οἷον τὸν

τοὺς ἦτο ἀδιάφορον. Ἄλλ' ὅπισθεν τῶν καλα-
μώνων, ἐπὶ τῆς ἀντιπέρας ὄχθης, ἤμισυ μίλλιον
μακρὰν, ἦτο χωμένος ἀπὸ δύο ὠρῶν, ἀφανῆς, ὁ
παιδικὸς φίλος σου, ὁ Χριστοδουλῆς. Τί ἐζήτη-
εἰκε; Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παρεμόνευσε πότε
θ' ἀπεμακρύνοντο πρὸς στιγμὴν ἀπὸ τῆς ὄχθης ὁ
Παρρήσης καὶ ὁ Λούκας, διὰ νὰ χωθῇ γοργὰ εἰς
τὴν λίμνην, καὶ κλέψῃ, ὁ πονηρός, κανένα ἐγγε-
λον ἢ κεφαλόπουλά τινα καὶ ὀλίγα καθούρια.
Ἀλλὰ μάτην ἐπερίμενε, καὶ ἤδη εἶχεν ἀποφα-
σίσει, ἀναγνωρίσας μακρόθεν τὴν τούτραν καὶ
ἐλπίζων ὅτι οἱ δύο φίλοι, ἐν τῇ εὐθυμίᾳ των, δὲν
θὰ τὸν ἐβλεπον, νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ τόλμημα καὶ
ἀπέμνησται αὐτῶν. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην
ἀπροσδόκητον συμβᾶν ἔλκυσε τὴν προσοχὴν του.

Ἠγγίζεν ὁ ἥλιος εἰς τὴν δύσιν, ὅταν εἰς τὴν
καλύβην, ἔξωθεν τῆς ὁποίας ἐκάθηντο οἱ δύο συμ-
πόται, ἐπλησίασε γυνὴ τις συνοδευομένη ὑπὸ μει-
ρακίου. Ἐφόρει λευκὴν ἐσθῆτα κ' ἐκράτει κόκ-
κινον παρασόλι, καὶ ὁ Χριστοδουλῆς μὲ ὅλην
τὴν ἀπόστασιν, τὴν ἀνεγνώρισεν εὐθὺς. Ἦτο ἡ
Πολύμνια μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, τοῦ Νίκου. Οἱ
δύο ἄνδρες ἐσηκώθησαν εὐθὺς, κ' ἐκ τῶν νευμά-
των καὶ ὑποκλίσεών των, ἐνόησεν ὁ Χριστοδου-
λῆς, χωμένος μέσα εἰς ταῖς καλαμιαῖς, ὅτι τὴν
ἐπεριποιούντο καὶ ἦσαν πρόθυμοι εἰς τοὺς ὀρι-
σμούς τῆς. Ὀλίγα παρήλθον στιγμαί, καὶ βλέ-
πει τὴν Πολύμνιαν νὰ πηδήσῃ καὶ νὰ ἐπιβῇ εἰς
τὴν μικρὰν φελούκαν, εἶδος σκάφης μ' ἐπίπεδον
τὸ κύτος, χωρὶς καρίναν, ἥτις ἦτο δεδεμένη εἰς
τὸ χεῖλος τῆς λίμνης, οὐ μακρὰν τῆς καλύβης,
καὶ ἥς ἐπιβαίνων ὁ Λούκας ἐθήρευεν ἀνὰ τὴν λί-
μνην τοὺς ἐγγέλους, τὰ κεφαλόπουλα. Κατόπιν
τῆς νεάνιδος, ὁ μικρὸς ἀδελφός τῆς, λύσας τὴν
μπαρούμα, ἐπέβη, καὶ λαβὼν τὸ κοντάριον, ἤρ-
χισεν ν' ἀβαράσῃ εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἀβαθοῦς λί-
μνης. Ὁ Χριστοδουλῆς ἐσυμπέρανεν ὁρθῶς ὅτι
τῆς Πολυμνίας θὰ τῆς εἶχεν ἔλθῃ ἡ φαντασία νὰ
κάμῃ μίαν φορὰν, μὲ τὴν φελούκαν περίπατον
ἐπὶ τῆς λίμνης, καὶ ὁ Λούκας, εὐδιάθετος εὐρε-
θεὶς, τῆς ἔδωκε τὴν ἄδειαν.

Ἡ μικρὰ σκάφη ἀπεμακρύνθη πρὸς τὸ κέντρον
τῆς λίμνης, οἱ δύο ἄνδρες καθίσαντες ἐκ νέου,
ἡσυχολοῦντο ν' ἀποτελειώσουν τὴν φλάσκαν, καὶ
ὁ Χριστοδουλῆς κρυμμένος εἰς τοὺς καλαμώνας,
ἐβλεπε θαυμάζων, ὅπως θὰ ἐθαύμαζες σύ, τὸ χα-
ριέστατον σύμπλεγμα τῆς νεάνιδος καὶ τοῦ μι-
κροῦ ἀδελφοῦ τῆς, ἐξακολουθοῦντος, μὲ ὅλην του
τὴν δύναμιν, διὰ τοῦ κονταρίου ν' ἀντῴθῃ τὸν
πυθμένα, ἡ Πολύμνια ἐφαίνετο ἀκτινοβολοῦσα
ἐκ χαρᾶς. Ὁ περίπατος οὗτος τὴν ἠψόφραινεν, τὴν
κατεγοήτευεν, ὥς τὰ ἀθύρματα τὰς τριστεῖς
κορασίδας, ἐνῶ ὁ ἀδελφός τῆς ἐφαίνετο αἰσθανό-
μενος ἴσην χαρὰν μὲ τὰ ἐπταετῇ παιδία, τὰ
ὁποῖα φεύγοντα τὸ σχολεῖον, μὲ τὸν φύλακα ἀν-
ηρτημένον ὑπὸ τὴν μασχάλην, εὐρίσκουσιν ἄρα-

Σὺν κλῆμα μὲ κλαδεύουνε καὶ κλαδεμμοὺς δὲν ἔχω.

Ἐλεγον δὲ πρὸς ἀλλήλους: «Θυμᾶσαι, καρ-
δάς, τοῦτο; θυμᾶσαι, γιολδάς, αὐτό;» «Ὅταν
εἶναι τις μὲ τὸν ἄριστον φίλον του εἰς ὠραίαν ἐξο-
χὴν, συμπαραστατούσης καὶ φλάσκας μὲ μο-
σχάτον, λησιμονεῖ τὰ πάντα, καὶ οἱ δύο ἄνδρες
οὐδ' ὑπώπτευαν ὅτι τοὺς ἐβλεπέ τις, ὅπερ ἄλλως

τον ἡδονὴν νὰ τρέχουν εἰς ταῖς ἀκρογιαλίας καὶ εἰς τοὺς βάλτους, καὶ νὰ καταβίζουν μὲ σμικρότατα κομψὰ καραβάκια, τὰ ὁποῖα οἱ ἐπιδεξιότεροι μεταξὺ των κατασκευάζουσιν. Ὁ Χριστοδουλῆς ἐλησμόνησε τὰ χέλια, τὰ καθουράκια καὶ τὰ κεφαλόπουλα, τὰ ὁποῖα διενεοῖτο νὰ κλέψῃ, καὶ δὲν ἐγόρταине νὰ βλέπῃ τὴν παιδικὴν ἐκείνην ἐπὶ τῆς λίμνης περιπλάνησιν. Ἀλλὰ δὲν τοῦ διέφυγε καὶ ἡ ἀδξαμωσύνη τοῦ Νίκου, ὅστις δὲν ἤξευρε ν' ἀβαράρῃ κανονικὰ καθὼς ἔπρεπε, καὶ χωμένος μέσα εἰς τοὺς καλαμώνας ὁ παιδικὸς φίλος σου ἐστέναζε κ' ἔλεγεν: «Λ! νὰ ἤμουν ἐγώ!...»

*

Ἐκεῖ, εἰς μίαν στιγμὴν, καθὼς ἀβαράριζεν ἀδεξιῶς ὁ Νίκος, ἡ φελοῦκα περιπλάνη εἰς συστάδα λιμναίων χόρτων, ὑψηλῶν, σχεδὸν ἕως τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ὁ Νίκος ἔκαμνεν. ἔκαμνε ν' ἀβαράρῃ, καὶ ὅσον ἀβαράριζε, τόσον χειρότερα περιεπλέκετο ἡ φελοῦκα, καὶ τὸ κοντάριον δὲν εὗρισκε πλέον πυθμένα, καὶ τέλος τὸ κοντάριον περιεπλάνη καὶ αὐτὸ εἰς τὰ πολύκλαδα, ἀδρά, μέλανα ἐκείνα χόρτα, καὶ ὁ Νίκος εἰς μάτην ἐπάσχιζε ν' ἀπαλλάξῃ ἐκείθεν τὸ κοντάριον, καὶ ὅσον ἐτράβα ὁ Νίκος, τόσον τὸ κοντάρι ἐφρευγεν ἀπὸ τὰς χειράς του, ἕως οὗ ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς δακτύλους, καὶ τὸ μισὸν ἦτο ἐμπλεγμένον κάτω, τὸ μισὸν ἔπλεεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἡ Πολύμνια

ἐγερθεῖσα μὲ προφύλαξιν ἔκυψε διὰ νὰ ἴδῃ ποῦ ἐπῆγε τὸ κοντάριον, ἀπὸ τὴν αὐτὴν πλευρὰν τῆς φελοῦκας, πρὸς ἣν ἵστατο καὶ ὁ Νίκος, ἀλλὰ τότε ἡ φελοῦκα ἔγειρε μονόπλευρα, καὶ παρ' ὀλίγον ἀνετρέπετο. Ἐννοήσασα τὸν κίνδυνον ἡ Πολύμνια, καὶ μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ κάμῃ ἀκούσιον λουτρόν μέσα εἰς τὰ λιμναῖα χόρτα, ἀνεκάλυψε ταχεῖα παρὰ τὴν πρύμνην, καὶ πάλιν ὑπεγερθεῖσα ὕψωσε τὸ λευκὸν μανδύλιόν της πρὸς τοὺς δύο συμπότας τῆς μικρᾶς καλύβης καὶ συγχρόνως ἤρχισε νὰ φωνάζῃ:

— Ἐ! μπάριμπα Λούκα!

Ἀλλ' ἕως νὰ πάρῃ εἰδήσιν ὁ Λούκας καὶ ἀπορρασίῃ νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν (ὅπερ ἄλλως θὰ ἦτο δύσκολον, διότι τὸ ἔδαφος τοῦ πυθμένος ἦτο πανταχοῦ σχεδὸν βαλτωδὲς καὶ πᾶς ὁ

ἐπιθαίνων εἰς τὸ ὕδωρ θὰ ἐχώνετο μέχρι τοῦ γόνατος εἰς ἵλυν' τὸ ἀθαθὲς δὲ τοῦ ὕδατος δὲν ἐπέτρεπε νὰ κολυμβήσῃ μέγα σῶμα, οἷον τὸ ἰδικόν του), θὰ ἐνύκτωνε χωρὶς νὰ κατορθωθῇ τίποτε. Ἀλλ' ὁ Χριστοδουλῆς εὐτυχῶς, ὁ παιδικὸς φίλος σου, ἦτο πολὺ σιμότερα εἰς τὴν φελοῦκαν, ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου ἦτο χωμένος, μέσα εἰς τοὺς καλαμώνας. Χωρὶς νὰ διστάσῃ, μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὴν περισκελίδαν, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν πάντοτε ὅλην τὴν ἐνδυμασίαν του, ἐκπηδήσας ἀπὸ τὸν καλαμῶνα, ἀπροσδοκῆτως, θαυμασίως, ὡς τελευταῖον ἀπομεινάριον ἀρχαίας θεότητος, λιμναίας καὶ ὑδροβίου, ἄγνωστον καὶ νοθογενές, λησμονημένον ἀπὸ δεκαεννέα αἰώνων, διαιωόμενον ἐκεῖ εἰς τοὺς καλαμώνας, διαφυγόν τὴν προσοχὴν τοῦ

χριστιανικοῦ κόσμου, ἐρρίφθη κολυμβῶν εἰς τὴν λίμνην. Καὶ μὲ δέκα εἰρεσίας τῶν χειρῶν, μὲ ἄλλα τόσα λακτίσματα τῶν ποδῶν, μὲ τὴν κοιλίαν θίγουσιν κἄποτε εἰς τοὺς βάλτους, ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχεν ἐμπλακῇ ἡ βάρκα, ἀνεπήδησε στιβαρῶς ἐπὶ τὴν δεξιὰν πλευρὰν, ἔδραξε τὴν πύρραν τῆς σκάφης, καὶ μὲ ἀπίστευτον διὰ τὴν ἡλικίαν του ῥώμην, τὴν ἀνέσκηκωσε καὶ τὴν ἀπήλλαξεν ἀπὸ τοῦ ἐμποδίου τῶν ὑψηλῶν χόρτων. Εἶτα ἐξέμπλεξε καὶ τὸ κοντάρι ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου εἶχεν ἐμπλακῇ, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Νίκον:

— Νά, πῶς ν' ἀβαράρῃς!

Καὶ τοῦ ἔδειξεν ἐμπράκτως τὸν τρόπον, ῥίψας αὐτῷ τὸ κοντάριον. Εἶτα ὠθησε τὴν φελοῦκαν ἀπὸ τῆς πρύμνης, ἀπομακρύνας αὐτὴν τῶν λιμναίων χόρτων, ὡς καὶ τῶν ῥηγῶν, ἐνῶ ἡ Πολύμνια τὸν ἐκύτταζε μειδιώσα καὶ ἄκουσα τὸν ἐθαύμαζεν, ὑποψιφύριζουσα:

— Τί παράξενον παιδί!

Καὶ τοὺς κατευώδωσε πρὸς τὸ μέρος τῆς καλύβης, ὅπου οἱ δύο συμπόται εἶχαν σηκωθῇ ἐκπληκτοί, μὴ ἐννοοῦντες τί συνέβαινε, καὶ ὁ Λούκας φανταζόμενος τὴν λίμνην ὡς θάλασσαν, ἔλεγε:

— Κάνένα δελφίνι θὰ ἔπεσε κοντὰ στὴ βάρκα.

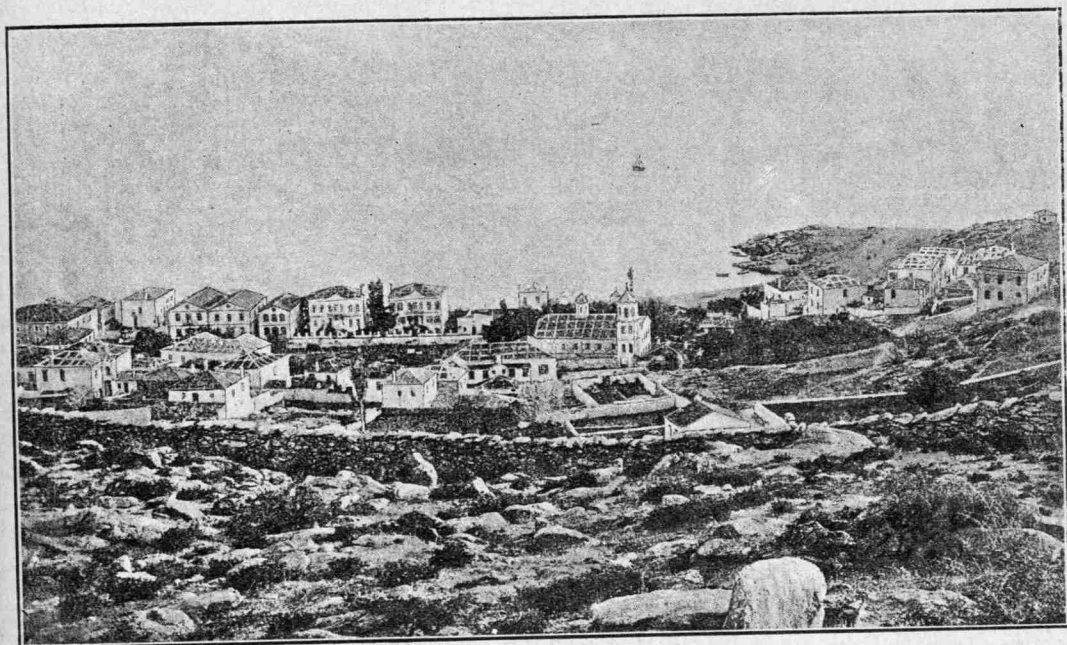
— Φθάνει νὰ μὴν εἶνε κάνένα σκυλόψαρο, καὶ σοῦ ἀφανίσῃ τὰ κεφαλόπ'λα, καρδάς', εἶπεν ὁ Παρρήσης.

*

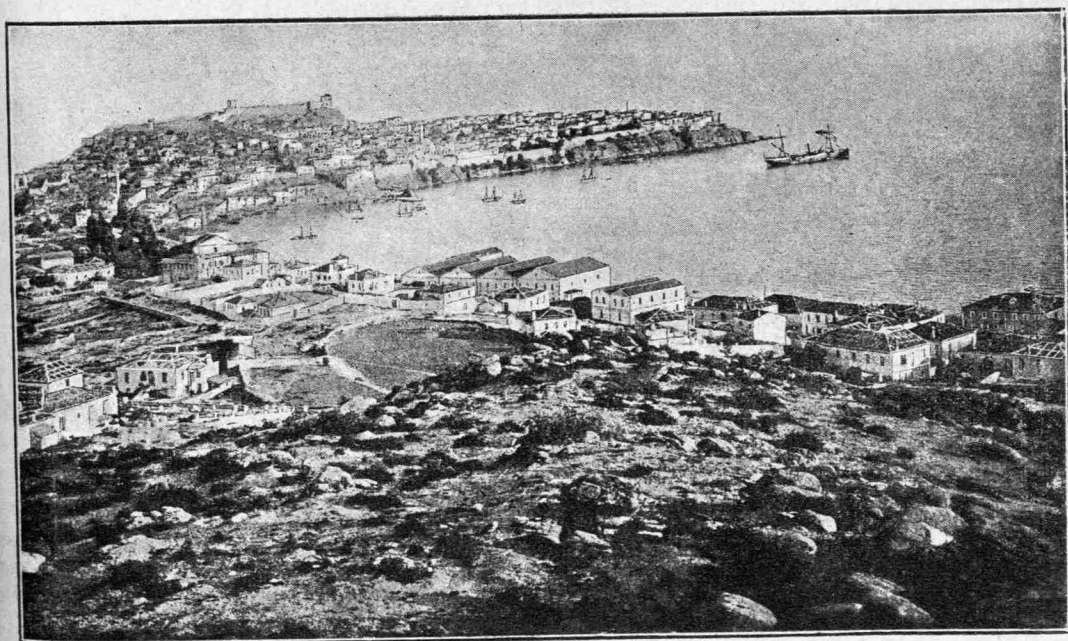

Ο ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

Η ΚΑΒΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΗΡΑΝ

Η ΚΑΒΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

Ὁ Χριστοδουλῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸν καλαμῶνά του. ὅπου, ὁ μπάρμπα Κωνσταντῆς, αἰωνία ἡ μνήμη του, ὁ Μιδζέλος, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ του οἰκίσκου, τοῦ γειτονεύοντος μὲ τὸν καλαμῶνα, εἶχεν ἰδεῖ τὸ συμβεβηκός, καὶ καλέσας τὸν νέον, ὅστις γυμνωθεὶς προσεπάθει νὰ στεγνώσῃ τὰ ἐνδύματά του ἐπὶ βράχου καίοντος ἀκόμη ἀπὸ τὸ καῦμα τοῦ ἄρτι δύσαντος ἡλίου, τοῦ ἔδωκεν αὐτὸς ἐνδύματα νὰ φορέσῃ. Καὶ ὁ μπάρμπα Γιωργός, Θεὸς σχωρέσ' τον, ὁ Κοψιδάκης, ὅστις εὕρισκετο ἐκεῖ πλησίον μὲ τὰς ὀλίγας ἀμνάδας του, τοῦ ἔδωκε «μίαν εὐχή» καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι θὰ ἔχῃ «μεγάλον μισθόν», χωρὶς νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι αὐτὸς ἦτο νοθογενὲς ἀποτόκιον λησμονημένης θεότητος. Καὶ ὁ Λούκας, μαθὼν ἐκ στόματος τῆς Πολυμνίας τὸ μικρὸν συμβεβηκός, κρατῶν εἰς χεῖρας τὴν φλάσκαν, μὲ τὰς ἀπομεινάσας ὀλίγας σταγόνας μωσχάτου, ἔκραζεν ἀπὸ τῆς ἀντιπέρας ὄχθης :

— Στὴν ὑγεία σ', Κ' στοδουλῆ !

*

Πρὸς τί νὰ χάνῃ τις τὴν φιλίαν τῶν φίλων του. Μὴ τυχόν ἡ Πολύμνια ἦτο διὰ σὲ ἡ δι' ἐκείνον ; Παιδίον ! Αὐτὴ ἦτο μεγαλειτέρα τὴν ἡλικίαν καὶ τῶν δύο σας. Ἀλλὰ πῶς δύναται τις νὰ γείνῃ ἀνὴρ χωρὶς ν' ἀγαπήσῃ δεκάκις τοὺς ἀχίςτον καὶ δεκάκις ν' ἀπατηθῇ ;

Τώρα ἡ Πολύμνια ἀπέθανεν ἡ ὑπανδρεύθη ; Ἀγνοῶ. Ἴσως καὶ σὺ ἐπίσης. Καὶ ὁ Χριστοδουλῆς : Ἐγείνε ναυτικός περίφημος, ἀλλ' ἀπὸ ἐτῶν δὲν ἤκουσες τι περὶ αὐτοῦ. Ἴσως νὰ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν καθὼς τόσο ἄλλοι. Καὶ σὺ ; Φιλοσοφεῖς, ὡς ἐγώ, καὶ οὐδὲν πράττεις.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΑ ΕΝ ΚΛΩΒΟΙΣ ΠΤΗΝΑ¹

Η ΑΗΔΩΝ

Motacilla luscina.

Οἱ φουσιόφαι διακρίνουσι δύο εἶδη ἀηδόνων, τὴν καλουμένην μεῖζονα ἀηδόνα, καὶ τὴν ἐτέραν ἀπλῶς ἀηδόνα.

Ἡ πρώτη οὕσα καὶ πῶς μεγαλειτέρα καὶ διάφορος ἔδουσα, ἀνήκει ἀποκλειστικῶς τῇ ἀνατολικῇ Εὐρώπῃ. Ἀπαντᾷ ἰδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ, Γαλίᾳ, Πολωνίᾳ, Τουρκίᾳ καὶ Ἑλλάδι. Αὕτη βροῖ εἰς τοὺς θάμνους τῶν λόφων, ἰδίως ὅμως εἰς τὰς κοιλάδας τὰς παρὰ ρέοντα ὕδατα κειμένας. Ἡ δευτέρα εἶνε ἡ κοινὴ ἀηδὼν, ἡ γνωστὴ ὑπὸ πάντων ἀηδόνων, περὶ ἧς θὰ λαλήσωμεν.

Χαρακτῆρες

Ἀνάστημα ἔχει 18 ὑφεκατομέτρων, χρῶμα

φαῖον ὑπόμελαν μετὰ χρώσεων πυρρῶν κατὰ τὸν αὐχένα καὶ τὴν ῥάχιν· φαῖον ὑπόλευκον κατὰ τὸν λαιμόν, τὸ στῆθος καὶ τὴν κοιλίαν, βαθύτερον κατὰ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ λαιμοῦ καὶ ὠχρὸν κατὰ τὸ ἄνω τῆς κοιλίας· φαῖον ὑπόμελαν μετὰ μίγματος πυρροῦ κατὰ τὰς πτέρυγας, καὶ ὑπόμελαν μετὰ στιγμῶν πυρρῶν κατὰ τὰ πτερὰ τῆς οὐρᾶς.

Πρὸς διάκρισιν τοῦ ἄρρενος ἀπὸ τῆς θηλείας πρέπει νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψει· του καὶ τὰ δύο φύλα—διότι ἐλάχιστα διαφέρουσι κατὰ τὸ χρῶμα· μόνον κατὰ τὸ ἀνάστημα ἡ θήλεια εἶναι ἥττον ὑψηλή· ἡ κεφαλὴ αὐτῆς βραχυτέρα καὶ ἥττον ὀξεῖα· ὁ τράχηλος βραχύτερος· ὁ ὀφθαλμὸς ἥττον ζωηρός καὶ ὁ λαιμὸς ἥττον λευκός.

Διαβίωσις

Ἡ κοινὴ ἀηδὼν ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς Σουηδίας καὶ ἐντεῦθεν εὕρεσκειται καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἐν τῇ Ἀσίᾳ συναντᾷ μέχρι τῶν θερμότερων χωρῶν τῆς Σιβηρίας, καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Νεῖλου. Εὕρεσκειται ἐπίσης ἐν τῇ Κίνᾳ καὶ τῇ Ἰαπωνίᾳ.

Ἦθη καὶ ἔθιμα

Ἀναφαίνεται παρ' ἡμῖν ἀρχομένου τοῦ Μαρτίου, ὅποθεν αὐξανομένης τῆς θερμοκρασίας ἀνέρχεται πρὸς βορρᾶν· ταξιδεύει τὴν νύκτα κατὰ σταθμοὺς ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον.

Ἡ ἀηδὼν ἀρέσκειται εἰς τὰ σκιερὰ μέρη, εἰς κήπους τεμνομένους ὑπὸ θάμνων καὶ συστάδων πυκνῶν, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς βάτους τὰς ἐν τῷ μέσῳ τῶν πεδιάδων, τὰς προφυλασσομένας ἐκ τῶν βορείων ἀνέμων. Ἐν τοῖς ὄρεσι κατὰ τὸν Τσοῦδι ἀπαντᾷ συνήθως μέχρις ὕψους 1000—1500 μέτρων. Διέρχεται τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀριζεύσεως τῆς ἐν τοῖς φραγμαῖς τῶν κήπων καὶ τοῖς καλλιεργημένοις ἀγροῖς, ἀναμένονσα ὅπως εἰσχωρήσῃ ἐν τῷ δάσει, μέχρις οὐ ἀναλάβῃσι τὰ δένδρα τὸ φύλλωμα αὐτῶν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἡ ἀηδὼν ἕκαστον ἔαρ ἐπανέρχεται εἰς τὰ αὐτὰ μέρη, ἐν οἷς κατῴκει τὸ προηγούμενον ἔτος, ἐκτὸς ἂν ὁ χώρος κατεστράφη καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἀρκετὴ σκιά. Τότε ἀναζητεῖ εἰς τὴν γειτονείαν ἐτέραν κατάλληλον θέσιν. Ἡ προσήλωσις αὕτη εἰς τὰ γινώριμα μέρη ἐπιφέρει ἀγῶνας μεταξὺ τῶν γηραιῶν καὶ τῶν νεωτέρων ὁμοίως μετὰ τῶν συμβαινόντων καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν συζύγου. Αἱ ἀηδόνες ἅμα ἀφικόμεναι ἀγγέλλουσι τὴν ἀριεὶν των κατὰ τὰς πρώτας νύκτας δι' ἁσμάτων ἀδιακόπων, ὅπως καταδείξωσιν, ὡς διςχυρίζονται φουσιόφαι τινές, τὴν ὁδὸν εἰς τὰς θηλείας, ὧν προηγούνται ἡμέρας τινάς.

Αἱ ἀηδόνες εὕρισκονται πολυαριθμότεραι εἰς τὸ μέρος ἀναλόγως τῶν τροφῶν, τῶν παρεχομένων αὐτοῖς καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν.

«Ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ, λέγει ὁ Βρέμ, ἀνευ ὑπερβολῆς, εὕρεσκειται ζεύγος ἀηδόνος, ἐν ἐκάστῳ θάμνῳ